

pus fără voia lui aceluiași destin damnat, și va aduce pe lume încă o ființă blestemată prin însuși felul satanic în care s-a putut naște. Este important să precizăm că Leordenii nu sînt totuna cu Leurdenii, familia de boieri din Țara Românească. Acești urmași feudali de sorginte aparent moldavă sînt anonimi aleși de Sever pentru a ilustra convențional seria mitică a blestemăților. Leorda și Leordenii nu au aura lui Agamemnon și a lui Oreste. Anonimatul lor nu implică decît onomastic în cultura Mol-

dovei; ei sînt un anume numitor comun în toate comunitățile etnopsihice: **enclava posedărilor de diavol**. Zadarnic ucidă Ion „Flara cea împăroșată” (așa e numit tatăl său, Șerban Leordeanu), substanța blestemată există în chiar sinele său biologic. Trilogia **Leordenii**, beneficiind de mai multe etaje de lectură, este o încercare temerară în estetica tragicului și necesită un comentariu aparte, pe măsura acestui mister modern.

Paul TUTUNGIU

Premiile Asociației Scriitorilor din București pe anul 1984

Din perspectiva problemei fundamentale

Theodor Mănescu: „Dialectica” sau „Trestia gînditoare”

Incontestabil, premiul atribuit celei de-a treia părți a tetralogiei **Politica** de Theodor Mănescu, publicată cu titlul **Dialectica** (revista „Teatrul”, nr. 4/1984) și reprezentată, cu titlul **Trestia gînditoare** (Teatrul Foarte Mic, Craiova), încununează o vocație scriitoricească de înaltă combustie.

Acum, cînd autorul și-a publicat și ultima parte a tetralogiei, **Aventura unei arhive** (revista „Teatrul”, nr. 5/1986), și ea stîrnește în reprezentării același viu interes din partea publicului pe care l-au înregistrat și cele dinainte (distinse cu premiul la toate festivalurile de teatru la care au participat), ne e mai ușor să vorbim despre particularitățile lucrării premiate, încadrînd-o în ansamblul operei vizate — operă de o originalitate unică, după cum s-a spus, în dramaturgia românească. („Piesa n-are precedent în dramaturgia română. Originalitatea ei e absolută” — Valentin Silvestru, „România literară”). Dar de ce unică? Oare numai pentru factura ei neobișnuită, pronunțat colocvială, care fructifică, parcă, într-o formulă inedită, falmoasele dialoguri ale filozofilor antici, cu participarea nu numai a celor „vii și morți”, dar și a celor „probabil încă nenăscuți”? Nu, firește.

Originalitatea aceasta unică e o împletire armonioasă între modalitatea de expresie și problematica discutată, care vizează vocația politică a poporului român, luciditatea și demnitatea demersului său istoric, întreprins în numele adevărului, al idealurilor sale pașnice, generoase, de bune relații cu alte popoare și înaltă obiectivitate. Originalitatea e, deci, a fondului dramatic — o meditație asupra tentativei de a reda istoriei sursele ei adevărate. „Grea soartă a avut țara noastră, mamă — zice la un moment dat Bărbatul, eroul tetralogiei. Grea soartă a avut poporul nostru. Și pe nedrept. Asta explică multe. Dacă nu chiar totul. Mereu impresurați... Ce contez eu?”

Frumusețea și măreția acestui personaj, modest cercetător de arhive, constau tocmai în asumarea conștientă a rolului său modest, pentru a aduce la lumină, în poiză tuturor riscurilor, adevăruri uitate, ascunse sau furate. **Dialectica (Trestia gînditoare)** ni-l prezintă chiar încolțit din două părți în această tentativă, amenințărilor din străinătate adăugîndu-li-se, vremelnice, o ciudată anchetă și interogatoriul din partea propriilor săi conaționali. Frumusețea și măreția acestui personaj constau, apoi, în demnitatea, în consecvența și echilibrul său interior, în incre-

derea nestrămutată cu care își apără și aplică principiile. Scrisorile sale către partid sînt de o sinceritate exemplară, în ele vibrează o conștiință înaltă și curată, avînd înțelegerea dialectică a lucrurilor.

Problemele care formează aici miezul dezbaterii derivă dintr-una fundamentală: „Eu cred că problema noastră fundamentală este România”. Din această perspectivă clară, a țării noastre, sînt puse și discutate celelalte probleme ale politicii noastre — naționalitate și patriotism, competență și răspundere, valoare și sterilitate, ostilitatea românilor față de fascism, eliberarea noastră — opera noastră, comunism autentic și falsificat, omene și neomenie, ideal și real, viitorul tineretului generației etc. Lucrarea pledează

cu patos pentru apărarea fermă a spiritului Congresului al IX-lea al partidului, care a deschis României orizonturi noi, de afirmare demnă între națiunile lumii.

Dramaturgia lui Theodor Mănescu a avut întotdeauna un pronunțat caracter politic. Dar, pentru prima oară, politica devine, ca atare, subiect într-un demers dramaturgic, acordîndu-i combustie interioară, incandescență și tensiune, îndrăzneală, frumusețe. Toate acestea încununează o vocație artistică ajunsă la maturitate, pe drept răsplătită de distincția acordată și de certa adeziune a publicului.

C. PARASCHIVESCU

Explorări în hățișul ideilor

Iosif Naghiu: „Barca e plină“

Pentru cititorul mai puțin familiarizat cu teatrul lui Iosif Naghiu, pătrunderea în acest univers echivalează cu un exercițiu de voință și de perspicacitate. Piese pe care le scrie au o vădită înclinație spre abstract și fantastic, au ceva incitant, ca aventurile în neverosimil. Se înaintează anevoios, cu prudență, în hățișul ideilor. Dezlegarea găsită nu e obligatoriu cea exactă, nici singura posibilă. Sînt șanse minime de edificare pentru cine crede exagerat în bucuriile comodității, pentru cine dorește să priceapă doar ce e clar, explicit, evident. Cel înzestrat cu mai multă curiozitate e împins să scormonească mecanismul și aprofundarea îi face destule servicii într-un domeniu în care circulația ideilor cere efort de înțelegere. În timp, exegeții l-au comentat favorabil volumele de teatru apărute: *Autoslop* (Editura pentru literatură — 1969) și *Misterul Agamemnon* (Editura Eminescu — 1981). În nomenclatura axiologică, alături de calificativele niciodată palide, se lăsau depistate (stimulator, presupun) regresivul care umbresc pe

alocuri ansamblul: caracterul de improvizatie, de nedefinit, de incomplet, imaginarii de serie.

După atentă lectură, te allezi mai convins opiniei potrivit căreia dramaturgul e un temerar cu acces la tensiunea ideilor, un obsedat căutător al adevărului în relația individ-societate, individ-conștiință proprie, un lucid combatant împotriva deficiențelor morale, a răului social.

Colocvile etice supuse atenției nu trec fără să lase urme. Sub aspect moral, caracterul activ al teatrului său de sentință necrutătoare e menit să purifice cantitatea de aer respirabil. Teatru-dezbatere sau teatru metaforic, teatru filozofic sau teatru-parabolă, orice accent lămuritor l-ar însoți, scrisul lui Naghiu rămîne în primul rînd un act de prezență civică.

Iată și o schiță de portret, fidelă ca un instantaneu: „Naghiu nu este nici pesimist, nici optimist, ci lucid și cu umor: sub aparența unei comedii se întrezărește destinul omului de a trăi permanent în tensiunea dramatică a valorilor contrarii. Nimeni nu va putea alege binele pentru totdeauna, fără o luptă necontenită împotriva răului” (H. Wald).